

Секція 2. Теорія і методика навчання

Зінченко Д.І., Пешик Г., студентки 1 курсу магістратури,
Власенко Р.П., кандидат біологічних наук, доцент кафедри
зоології, біологічного моніторингу та збереження біорізноманіття,

Сорочинська О.А., кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
зоології, біологічного моніторингу та збереження біорізноманіття,

*Житомирського державного університету імені Івана Франка
м.Житомир, Україна*

ЗАСОБИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ

У ХХІ столітті актуальною є проблема розвитку креативності у школярів, оскільки сучасний світ дуже швидко модернізується і потребує високоосвічених, кваліфікованих та творчих люди, що здатні приймати нестандартні і креативні рішення. Креативність, як творча здібність є стрімким фактором, який сприяє розвитку особистості, визначає її готовність до не стандартного та своєрідного мислення й поведінки. Тому перед освітою постають завдання, які передбачають виховання креативної особистості, здатної до творчої діяльності в різних сферах життя.

Актуальність дослідження. Першими до розробки проблем креативності взяли американські психологи Ф. Баррон, Дж. Гілфорд, Дж. Рензуллі, Р. Стернберг, П. Торренс. У вітчизняній психології вагомий внесок у дослідження зазначеної проблеми було зроблено завдяки працям Д.Б. Богоявленської, В.М. Дружиніна, Є.П. Іл'їна, В.О. Маляко, О.М. Матюшкіна, Я.О. Пономарьова, О.Л. Яковлевої [1].

Метою цієї статті є дослідження засобів розвитку креативності у школярів, що сприятимуть розвитку творчої й індивідуальної особистості.

Креативність (від лат. creatio – створення) – творчі здібності індивіда, що входять до структури обдарованості в якості незалежного чинника і характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей [7].

У тлумачному психологічному словнику за редакцією Артура Ребера креативність розглядається як розумові процеси, які ведуть до рішень, ідей, осмислення, створення художніх форм, теорій або будь-яких продуктів, що є унікальними й новими [6].

Будь-який процес реалізується за допомогою взаємодії в результаті якої досягається поставлена мета. Тому у науковій літературі відокремлюємо таку категорію що називається «креативні методи навчання».

Креативні методи навчання – це методи, що характеризуються високою комунікативністю, сприяють самостійному й творчому оволодінню знаннями, де кожен учень залучений до активного творчого пізнавального процесу, до самостійного пошуку нової [3]. До таких методів належить: метод придумування, метод «Якби ...», метод гіперболізації, метод «мозкового штурму», метод аглютинації. Використовуючи такі методи у процесі навчання в поєднанні з подачею нової інформації, в перспективі можна досягти високий рівень розвитку креативності у школярів різного віку.

Також привертають до себе увагу принципи розвитку креативного мислення, сформульовані Е. де Боно (автором книги «Народження нової ідеї») [4].

За допомогою принципів розвитку креативного мислення розширюється кругозір дитини, підвищується рівень її креативного мислення, збагачується уява та світогляд. Але у навчальному процесі засвоєння цих принципів і методів відбувається за допомогою засобів. Отже, засіб – це прийом, якась спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось [9].

У навчально-виховному процесі розвивати у школярів креативність можна за допомогою наочних, демонстраційних, імітаційних, тренувальних, діагностичних і художніх засобів, гри та різних вправ.

Тому у зв'язку з цим було проведено дослідження на визначення рівня креативності за участі студентів четвертого курсу, природничого факультету, ЖДУ ім. І. Франка. Досліджувана група складалася з 9 чоловік, різної статі, але приблизно одного віку. Метою дослідження було визначити рівень

креативності творчого мислення студентів, для цього їм був запропонований тест творчого мислення П. Торренса [10].

Досліджувані виконували три види завдань протягом 30 хвилин, тобто по 10 хвилин на кожен субтест.

Після чого була здійснена обробка і аналіз результатів. Рівень креативності творчого мислення оцінювався за такими показниками: швидкість, оригінальність, гнучкість, різноманітність. На базі оцінки цих показників була побудована діаграма (рис. 1).

Отже, було визначено, що найбільший рівень креативності має досліджуваний 9, а найменший досліджуваний 1. Це свідчить про те, рівень креативності не однаковий і його потрібно розвивати різними засобами і ще у шкільному віці тому, що такі навички знадобляться учневі при навчанні у ВНЗ.

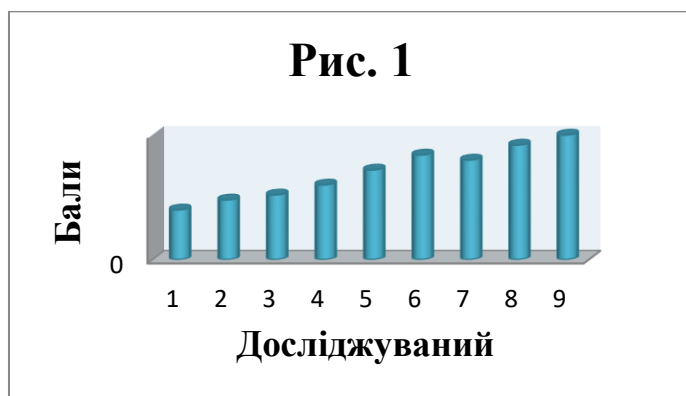

Рис. 1. Рівень креативності студентів

Таким чином високий рівень креативності дає значну перевагу сучасному студентові продуктивно і на високому рівні розв'язувати різні типи завдань. Це сприяє високому рівню навчання та неординарному підходу до поставленої задачі. Саме тому дуже важливо розвивати креативність ще у школі.

Зокрема в контексті розвитку креативності учнів важливо використовувати графічні зображення (схеми, діаграми, малюнки, картини), що сприяють збагаченню уяви, розвитку мислення, а якщо поєднувати їх з вправами: «Оформи таблицю...» або ж «Домалюй блок-схему» – це сприятиме розвитку нестандартного мислення. Також вагомий вплив мають демонстраційні засоби, які дозволяють демонструвати різні явища, предмети та об'єкти. Після завершення демонстрації потрібно провести обговорення. Серед

імітаційних засобів або аудіовізуальних доцільно використовувати аудіозасоби, що відтворюють імітацію різних явищ, наприклад звуки пташок, стихії. Використання тренувальних засобів (вправи та різні типи завдань) змусять школяра подумати та знайти нестандартне рішення. Наприклад: «Опишіть зазначене явище 5 словами» або ж «Напишіть вірш».

Найкраще розвивати креативність учня за допомогою гри. Оскільки у ній школяр має змогу показати себе в повній мірі і може проявити весь свій ентузіазм.

Отже, зазначені засоби, в легкій ненав'язливій формі, значною мірою сприятимуть розвитку креативності учнів у навчально-виховному процесі, що в свою чергу сприятиме утриманню в них бажання навчатися. Також за допомогою підвищення рівня креативності сучасні учні стануть неординарними, ерудованими, здатними до своєрідного мислення, що забезпечить у подальшому нашу країну гарними спеціалістами з сучасними поглядами.

Література

1. Позняк Т.М. Розвиток креативних здібностей особистості // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. / [Сер. : Психологічні науки. – 2013. – Вип. 114. – С.161-166. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPH_2013_114_34 – Назва з екрану.
2. Антонова О.Є Креативність у структурі педагогічної обдарованості сучасного педагога // Андрагогічний вісник. – 2012. – № 3. – С. 19-30.
3. Павленко В.В. Розвиток креативності молодших школярів як педагогічна проблема / В.В. Павленко // Проблеми освіти: наук-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2015. – Вип. 85. – С. 152–158.
4. Особов І. П. Деякі аспекти вивчення креативності. Зарубіжний досвід ХХ століття в оцінці сучасних дослідників [Електронний ресурс] / І. П. Особов. – Режим доступу: <http://human.snauka.ru/2011/10/213> – назва з екрану.
5. Психология. Учебник для гуманитарных вузов / Под ред. Дружинина В.Н. – Москва – Санкт-Петербург – Харьков — Минск, 2001. – С. 615-616.
6. Большой толковый психологический словарь под ред. Ребера Артура. – Москва: Вече-Аст, 2000 – 591 с.
7. Антонова О.Є, Андрагогічний вісник. – 2012. – № 3. – С. 19—30.
8. Антонова О.Є, Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки // Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2012. – С. 14-41.
9. Академічний тлумачний словник 1970—1980.
10. Сборник психологических тестов. Часть II: Пособие / Сост. Е. Е. Миронова – Мн.: Женский институт ЭНВИЛА, 2006. – 146 с.